

Murums
kyrka

SÖDRA VINGS PASTORAT

Södra Vings pastorat omfattar Södra Vings församling, med Södra Vings, Härna, Fänneslunda-Grovare och Varnums kyrkor samt Trogareds Kapell, och Hällstads församling, med Hällstads, Murums, Möne och Kärråkra kyrkor. I Södra Vings pastorat har det firats gudstjänst allt sedan 1100- talet och fortfarande, i allra högsta grad, hålls här gudstjänster, mässor, dop, konfirmationer, bröllop och begravningar. Här bedrivs körverksamhet, barngrupper med mera. Vid intresse anordnas även visningar i de olika kyrkorna och för den som önskar läsa mer om de olika kyrkorna i pastoratet erbjuder riksantikvarieämbetets bebyggelseregister många och detaljerade fakta om kyrkorna.

Har ni några funderingar eller frågor- kontakta gärna oss direkt på pastorsexpeditionen, via telefon eller över mail, så hjälper vi er direkt, eventuellt kopplar vi er vidare till kyrkoherde, komminister, barnledare, kyrkomusiker eller kyrkovaktmästare, beroende på ärendets typ.

Vänligen/ *Södra Vings Pastorat*

Besöksadress: Boråsvägen 5, 523 74 Hökerum

Telefon: Pastorsexpeditionen: 0321-510 82

Mail: sodravng.pastorat@svenskakyrkan.se

Hemsida: www.svenskakyrkan.se/sodravng

Murums Kyrka

Murums Kyrka ligger vackert vid skogens rand på en höjd. Björkar och pilträäd växer kring stenmuren som omgärdar kyrkogården och här och var finns bänkar utställda, riktade mot kyrkbyggnaden. Gravvårdarna står tätt, de flesta på södra sidan om kyrkan, och skvallrar om godsägare, lantbrukare, hemmansägare och nämndemän som levit i trakten. Också gårdarna anges och inte sällan upprepar de sig. Påarp, Åbacka, Nedergården och Skälarp är några exempel.

Hällkistor, gravkammare ifrån den senare delen av yngre stenåldern har påträffats i området och det fastställer att Murum har varit bebott i åtminstone 4000 år. I dagsläget bor i socknen någonstans mellan 100 och 150 personer och för arvet vidare. 1850 uppfördes den kyrka som idag står på platsen. Innan dess stod här en medeltida kyrka som man vet mycket lite om hur den såg ut. Klockstapel hade den i varje fall samt en romansk dopfont i sandsten. Dessa, tillsammans med två kyrkklockor, har fått följa med in i den nya kyrkan. Murums kyrka är en av pastoratets tre största kyrkor och då byggmästare Andreas Andersson, hemmahörande i Toarps församling, uppförde den i mitten på artonhundratalet rymde den, med den tidens bänkinredning, hela 690 personer. Summan som Andreas tilldelades för konstruktionen låg på 8000 riksdaler. Arkitekt var Axel Lindgren. Då kyrkan uppfördes mellan åren 1848 och 1850 var det församlingens kvinnors arbete att älta murbruket smidigt, detta genom att helt enkelt, med bara fötter; trampa massan medgörlig och stark. Givetvis var det inte bara kvinnorna som tilldelades uppgifter i uppförandet av kyrkan. Bönder och torpare, backstugusittare, män och kvinnor – samtliga i församlingen tilldelades dagsverken.

Med 1850 års bänkinredning rymde Murums kyrka hela 690 personer

En sten ovanför kyrkporten markerar byggåret

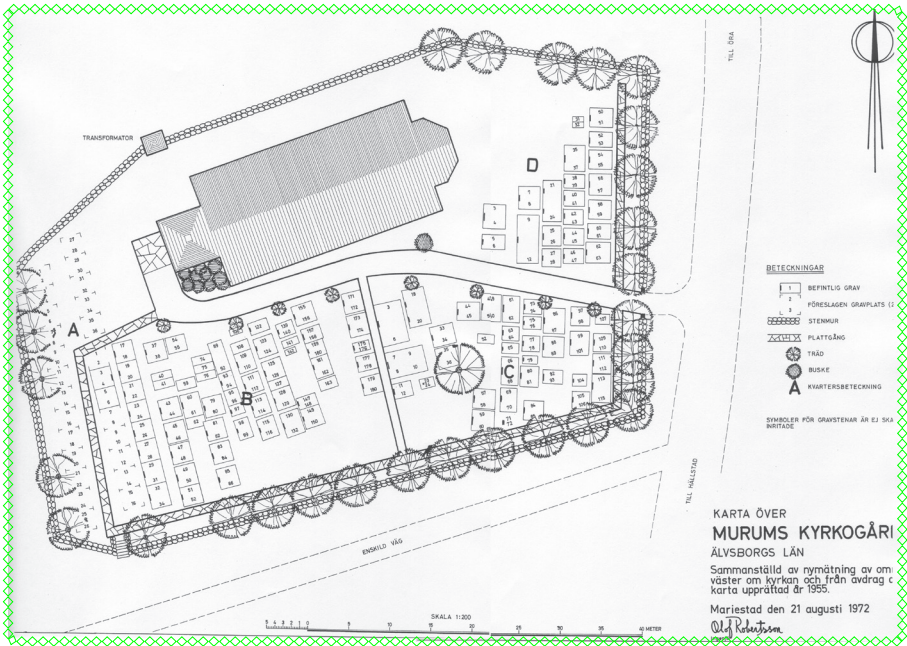
Backstugusittare

Lillulla och Ante framför sin backstuga. Fotot är taget 1900 och utgör en talande bild för backstugusittarnas påvra situation.

Backstugusittare är ett ålderdomligt uttryck för lantbor som bodde på någon annans mark eller på allmännings i en backstuga. Så gott som alltid var dessa människor mycket fattiga och försörjde sig på hantverk eller tillfälliga arbeten.

Backstugan bestod vanligtvis av ett enda rum, ofta delvis nedgrävd eller byggd mot en sluttning där den fjärde "väggen" utgjordes av sluttningens jord. Till stugan hörde i regel ett litet potatisland och kanske en jordlott som jordägaren lånat ut. Några mindre djur, som katter, grisar, getter och höns, kunde också finnas med i bilden. Dessa byggnadstyper var vanliga i södra och sydvästra Sverige, där virket var dyrt. Backstugusittare omnämns först på 1600-talet men var en verklighet ända in i 1900-talets Sverige. Motsvarande proletariat på västkusten kallades strandsittare och dessa försörjde sig i regel på fiske.

Planritning Murum K:A

Kyrktorn

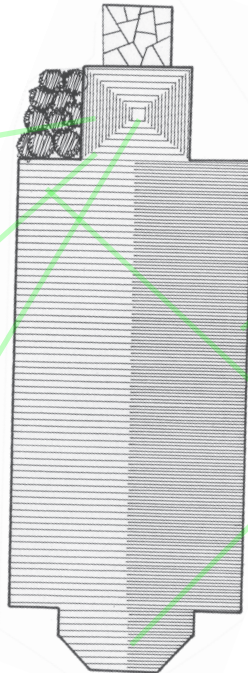
Kyrktornet pekar upp mot himmelriket och påminner om kyrkans existens. Förr, i Sverige liksom i många andra länder, ansågs det fel och förmåtet att uppföra byggnader högre än kyrktornet

Kyrkklocka

Klockor kom inte att användas inom kristendomen förrän omkring år 535 i Italien. Kyrkklockan används för att sammankalla till mässa

Vapenhus

Kyrkans förrum. Vanligtvis i kyrkans västparti. Myten gör gällande att männen skulle lämna sina vapen här innan de steg in i kyrkan för mässan

Långhus

"Församlings rum" ofta med bänkrader längs med båda långsidorna. Förr i tiden fanns det en viss ordning för vart byborna skulle sitta

Kor

Den del där altaret är beläget. Namnet kommer ifrån att kören normalt hade sin plats där

Sakristia

Utrymme för prästens omklädning samt för förvaring av skrudar och kärl, oftast i anslutning till altare och predikstol

Exteriör

Murum kyrkogård är vilsam att vara på, småvägarna som spänner över landskapet bär ingen tyngre trafik så naturens läten hörs högst. Särpräglade för kyrkan är dess ovanligt konformade torntak. I en skrift beskrevs det som en "stympad pyramid" och det stämmer ju rätt bra när man tänker på det. Målade urtavlor och visare utgör en annan ovanlig detalj. Murums nyklassicistiska salkyrka är en av de tre största kyrkorna i Södra Vings pastorat och intrycket är därefter.

Inmurade i fasaden återfinns två fascinerande och iögonfallande porträtt-gravhällar över en far och en son från 1600-talet över den adliga ätten Ugglas av Påarp och Saleby. Timglas, dödskallar, änglar och porträtten över de begravda återfinns på dessa. På kuriosa- sidorna längst bak i foldern finner du en mer ingående presentation.

Högst upp på en gravvårds kolonn, i svart polerad diabas, tronar denna rovfågel

En gammal transformator-kiosk med toppig utformning tjänar nu som förråd

Stenmuren runt kyrkogården

ANNO
1850

VISSTE DU:

När kristendomen nådde Norden under 1000- talet började det byggas kyrkor i trä. Gamla hedniska offerplatser blev ofta kyrkplatser för att minska brytningen mellan kristendom och hedendom. Under 1100- och 1200-talen uppfördes kyrkor i sten, sedan man lärt sig den metoden. Den här tiden kallas för en slags väckelsestid där en stor hänförelse för kyrkan och dess Herre ledde till praktfulla kyrkbyggnader och stora uppoffringar trots tider med små ekonomiska resurser.

Interiör

I vapenhuset ges, som brukligt är, två val, antingen tar du någon av de båda branta trapporna upp till läktaren eller så tar du de tre trappstegen vidare in i kyrkan, öppnar pardörrarna och möter så ett överväldigande stort kyrkorum vars akustik förvandlar surrandet av en vanlig husfluga till ett brummande som fyller hela salen. Taket är välvat och de långsgående brädorna är målade vita. Golvet har i mittgången en röd matta men är i övrigt enkelt lackat trägolv. Dörrarna till bänkraderna är marmorerade i grått och blått. På grund av korets vida storlek är altartavlan från 1950 också väldigt stor, inte mindre än 4 x 2,40 meter för att vara exakt. Göteborgskonstnärinnan Saga Walli är det som ligger bakom det tidstypiska verket, som delvis fick lov att färdigställas på plats. Altartavlan är en såkallad triptyk, ett tredelat konstverk. Ämnet för tavlan är: "Kommen till mig I alla, som arbeten och ären betungande, så skall jag giva eder ro". Till kyrkans hundraårsjubileum 1950, förändrades hela kyrkans interiör till att se ut som den gör idag. Innan dess slingrade sig grågröna ornament i romansk karaktär fram över skarpt gräsgrön botten. Förutom att kyrkorummet gjordes ljusare så vidgades bland annat koret genom att korbänkarna flyttades, golvet lades om, nya bänkar tillverkades och antalet bänkrader minskades. Två nya rum tillkom under läktardelen. Kaminerna slopades, till förmån för elvärme, och såväl belysning, klockringning som orgelfläkt elektrifierades.

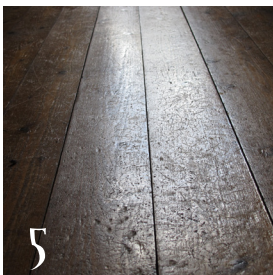
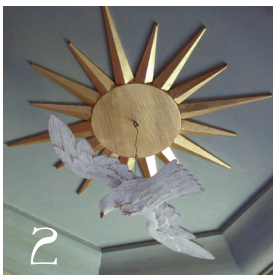
Orgeln är nygotisk/romansk och byggdes 1904 av orgelbyggare Levin Johansson i Liared. En tempelliknande orgelfasad med tre dubbla rundbågade pipfält är signifikativt för den. Läktaren i Murums kyrka är ursprunglig och mycket stor. Trägolvet är gråmålat och hålls på plats av handsmidd spik. Bänkar står i sex rader på fem gradängar och är sannolikt ursprungliga med smala sitsar, raka ryggar och smala bokbrädor.

Framme i altaret återfinns två dekorativa ljuskandelabrar i malm. De är nioarmade och vart och ett av ljusen hålls upp av en bevingad ängel. Detta är ett minne av den framlidne Johan Andersson och hans maka, i Kyrkäng. För den som står brud i Murums kyrka finns en brudkrona som säkert smyckat många brudar i sina dagar, rikt ornamenterad med änglar och blad, till förfogande. Mästaren hette Carl Linderblad och han var verksam i Ulricehamn mellan år 1754 och 1776.

Detaljer & kuriosita

Kyrkobyggnader är i sig märkliga, i såväl användningsområde som utformning, och inte sällan har de flera hundra års historia på nacken. Många är de generationer och släkter som passerat och fortfarande passerar kyrkans verksamheter i flera av livets viktigaste skeden; dop, konfirmationer, bröllop och begravningar. Traditionen är att kyrkan skall prydas med det vackraste vackra. Här följer några av detaljerna i Murums kyrka.

1.) Ljusbärare i koret

2.) I predikstolens ljudtak, som sattes på plats 1953, finns en förgylld sol och en vit duva

3.) Ett mindre altare i sakristian

4.) Gravvård i trä, vitmålad, med svart text och dekoration, återfinns inne i kyrkan

5.) Golvet i bänkraderna

6.) Den medeltida dopfunten

7.) Ett vackert runt fönster i kyrktornet

8.) Dopaltaret

9.) Till och med trapporna till nödutgång ska vara vackra i en kyrka. Här en rundad skapelse framme i kyrkans kor

Ligghäll i gråaktig kalksten. Gravhällen har legat över Clas Arvedsson Ugglas, d.1611, och hans hustru Estered Knutsdotter Hård av Torestorps, d.1594.

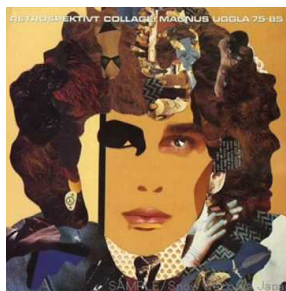
Porträttgravhäll av grå kalksten. Gravhällen har legat över Göran Klasson Ugglas, d.1627, och hans hustrur Märta Gustavsdotter Kafles, d.1614, och Agneta Johansdotter Ekeblad, d.1667.

Adlig ätt i Murum

Ätten Ugglas är en gammal frälsesläkt från Västergötland, känd sedan år 1508. Släkten blev introducerad på Riddarhuset 1625 och fick nummer 100. Den har flest antal medlemmar och räknas som den största ätten inom den svenska adeln. I början av 1600-talet delade sig ätten i sex grenar: Påarps, Claestorps, finska, Averstads och Krokstads, Saleby samt värmäländska ättegrenen.

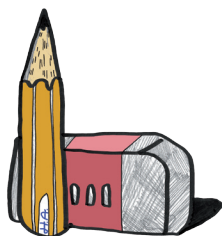
På södra långhusväggen till Murum kyrka sitter en ligghäll över amiralen och befälningssmannen Clas Arvedsson Ugglas och hans hustru Estered Knutsdotter Hård af Torestorp. Till höger om deras ligghäll återfinns porträttgravhällen över deras son, Göran Klasson Ugglas - stamfader till Påarps-grenen av ätten Ugglas, samt hans båda hustrur. Fadern, Clas Arvedsson Ugglas deltog i riksdagen år 1582, var innehavare till gårdarna Påarp, Saleby och Domö samt Lastorp och fick totalt tio barn. Sju barn i det första äktenskapet som innan faderns död fick var sin frälsegård, och tre barn som förklarades äkta först efter andra giftermålet och som inte kom att ärva någon fast egendom. På ligghällen återfinns Ugglas och Hårds (Oxehufvud) vapensköldar med Clas och Estrids initialer på respektive vapen, två änglaflykter; ett bevingat timglas och en dödskalle.

Sonen, Göran Klasson Ugglas fick frälsegården Påarp av sin far och kom under sin livstid att få 4 söner och 2 döttrar i första giftet samt 2 söner och 2 döttrar i andra giftet. Dessa tio barn begravdes även de i familjegraven. Sex vapen återfinns på stenen - Kafle, Ribbing, Ugglas, Hård af Torestorp, Ekeblad och Forstenaätten. Korslagda handskar och hjälm återfinns i övre hörnen, ett mans och två kvinnoporträtt i helfigur är i fokus och runt dem tio barnporträtt samt två änglaflykter. Den svenska rock och popsångaren Magnus Ugglas är en av ättens, under vår tid, mest mediala medlemmar.

En klassiker i den svenska lätskatten, Magnus Ugglas "Retrospektive Collage". På Murums Kyrkogård vilas hans anfäder

Södra Vings pastorat omfattar Södra Vings församling med Södra Vings, Härna, Fänneslunda-Grovaré och Varnums kyrkor samt Trogareds kapell och Hällstads församling med Hällstads, Murums, Möne och Kärråkra kyrkor. I Södra Vings pastorat har det firats gudstjänst allt sedan 1100- talet och varje enskild kyrka har sin historia och själ. I detta häfte ges en introduktion till Murums kyrka.

Form och innehåll:
Hanna Andersson